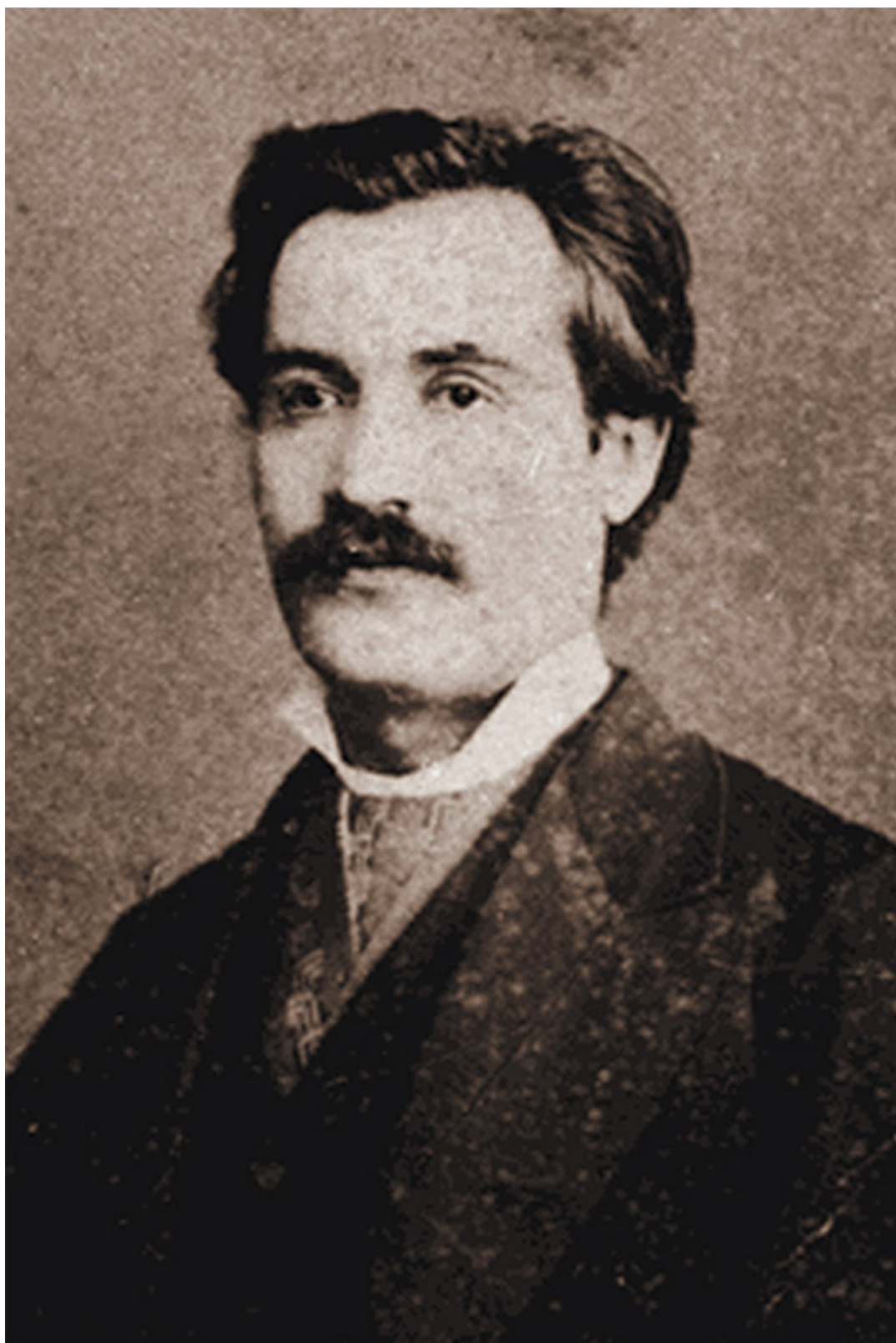

**[„ȚI-AI GĂSIT...”] – de Mihai
Eminescu [15 iulie 1882]**

Ți-ai găsit să 'nțeleagă învățații „Pseudo-Românului” un

adevăr cât de simplu.

Am arătat în unul din numerele trecute că darea directă e cea mai dreaptă și cea mai morală dintre toate. Bucurie pe confrăți acum că susținem și noi ceea ce dumnealor susțin și că dumnealor sunt demult pentru substituirea impozitelor indirecte prin cele directe.

Asta va să zică a nu se pricepe defel în materie de economic politică. În adevăr dările directe sunt cele morale; în adevăr ele sunt direct simțite de popor și opinia lui se formulează mai lesne pentru sau contra unui guvern când darea e directă și nu i se escamotează pe nesimțite din buzunar. Dar politica impozitelor nu e un act de liber arbitru. Un financiar nu poate alege sistemul care e mai bun, ci acel care e mai aplicabil și dă rezultate practice mai imediate.

Dările directe sunt idealul politicii financiare, însă acest ideal nu se poate 'ntroduce a priori, ci e rezultatul dezvoltării și stării economice a unui popor.

Daca privim mai de aproape în ce consistă viața economică a societății vom constata următoarele:

Omul nu poate scădea sau adăoga la materia existentă un atom măcar. Eternă, pururea tot în aceeași cantitate ca-n ziua cea dentăi a creațiunii, natura ne-o împrumută să putem opera schimbări asupra ei; a o spori sau împuțina nu putem.

Schimbările deci pe cari le operăm asupra ei sunt numai de trei feluri:

Întâi, schimbări de formă. Aceasta este adevărata producțiune, aceea care hrănește pe toți, îmbracă și încalță pe toți, aceea care în definitiv plătește toate dările. A produce cereale nu va să zică decât a da materiei o schimbare de formă, a ajuta adecă combinarea unor materii anorganice în materie organică. A crește turme e o schimbare de formă. Cu planta produsă se hrănește animalul și astfel aceleași elemente anorganice se

prefac, prin schimbare de formă, în lapte, în lână, în carne. A toarce e o schimbare de formă. Lâna brută se 'ntinde 'n fire, apoi se țese și așa mai departe.

Vin acum schimbările de loc. Drumuri de fier, canaluri, poduri, trăsuri, hamali, sacagii, birjari nu înaintează decât schimbări de loc. Schimbările de loc sunt improductive și, cu cât mai puține se fac, cu atât mai mult folos are și producătorul și consumatorul. Ele devin cu atât mai mici și mai puțin costisitoare cu cât producătorul e mai aproape de consumator și se pot întâlni în aceeași piață, fără mijlocire negustorească sau cu cât mai puțină mijlocire se poate.

În fine vin schimbările de posesiune, actele de transmisiune, în adevăr cele mai improductive din toate și cu toate aceste cele mai bănoase. Reprezentanții acestora sunt samsarii de tot soiul, neuitând se 'nțelege pe advocați.

În realitate toate, absolut toate dările sunt plătite la urma urmelor de schimbările de formă, de adevărata producțiune. Și-n adevăr, dacă ne-am închipui că-n țara noastră se produce tot ce ne trebuie: și grâu, și mașini, și țesături de toată mâna, că aceste nu pierd nimic prin transporturi îndelungate, prin comisiuni etc., că cel mult a treia mână este deja a consumatorului și că nu trec din mână 'n mână spre a se scumpi în mod artificial, ce dare mai dreaptă, mai morală s-ar putea imagina decât cea directă? Oricare factor economic ar fi un producător real și el însuși ar hotărâ cât din puterea sa de producțiune are să dea statului.

Cu cât dar diversitatea de ocupațiuni productive e mai mare într-o țară, cu cât prețul alimentelor se apropie mai mult de prețul fabricatelor, cu cât necesitatea de negustori și alte soiuri de mijlocitori e mai mică cu atât un popor e mai liber, mai avut, mai sănătos, cu atât darea directă cată a se recomanda mai mult.

Așadar regimul economic al unui popor hotărăște regimul lui

financiar. Producțiunea omni-[la]laterală corespunde cu darea directă. Ce vedem însă la noi?

Afară de activitatea țaranului și a brumei de câțiva meseriași cari – i avem și noi, o sumă de lume, dacă nu toată, trăiește nu din schimbări de formă, ci parte din schimbări de loc, parte din transmisiuni cari amândouă se și confundă uneori. În locul seriei firești de schimbări de formă, singurele producătoare, vine seria de schimbări de loc și nesfârșite schimbări de posesiune. Tot costul acestor nenumărate mediațiuni se scade din valoarea naturală a produsului; producătorul dă mult pentru a primi puțin în schimb, consumatorul asemenea. Factorii de căpetenie ai tranzacției economice sunt atât de despărțiți prin o lume întreagă de intermediatori încât nu se simt reciproc; producțiunea s-aruncă în rangul al doilea și în rangul întâi intră mijlocirea și clasele mijlocitoare, negustori, advocați, funcționari etc.

Se 'nțelege că actul economic nemaifiind producțiunea în locul întâi, ci transmisiunea, asupra actelor de transmisiune încep a se plăti dările. Ca exemplu clar și elementar cităm Regia Tutunurilor. Cine-și cunoaște producătorul, pe omul al cărui tutun îl fumează? Un aparat întreg de mijlocitori – Regia – s-a întrepus între noi și el, Regia, care ne vinde c-un franc ceea ce ea a cumpărat cu 5 parale. Va să zică 95 la sută se iau asupra actului de transmisiune dintre producător și consumator.

Fiindcă în țara noastră actele de transmisiune constituie imensa majoritate a actelor economice, asupra lor, fără îndoială, se percep dările indirecte. În ultima linie e drept că se răsfrâng întregi asupra producțiunii, e drept că tot producătorul le plătește, dar le plătește mai pe nesimțite decât pe cele directe.

Așadar înc' odată: regimul economic al unui popor hotărăște regimul lui financiar. Producțiunea unilaterală și preponderarea actelor de transmisiune corespunde cu darea

indirectă.

În două cuvinte lucrul s-ar exprima astfel: regim comercial, dare indirectă; regim industrial, dare directă.

Așadar un partid politic, oricât de reacționar ar fi, – și ne pare rău că nu există un fel de arhireacțiune – nu-și poate alege politica sa financiară. În momentul de față starea economică a țării îi impune regimul financiar. Încercările lui câtă să se îndrepte înainte de toate la schimbarea regimului economic și a celui social, la sporirea și diversificarea muncii, la eliberarea ei de sub robia cheltuielilor de transport și de transmisiune, la deprinderea fiecăruia individ cu munca productivă la care e predispus, la încurajarea acesteia, la descurajarea ocupațiilor improductive. El nu poate substitui dărilor indirecte pe cele directe fără ca societatea însăși să fi ajuns a suprima enormele sume ce le mistuie mijloacurile de tot felul. Numai când aceste sume enorme se economisează de către producători și consumatori se poate procedea la darea directă.

0 ultimă observațiune.

Capitația, bună rea cum o fi fost, era o dare directă; acest caracter nu-l pot lua nici învățații „Românului”. E neîndoios că ea nu era absolut echitabilă la origine, dar echitatea o ‘ntroduceau țărani din sat. Satul avea de ex. 100 de gospodari, plata totală către stat era deci de 1 175 franci. Însă nu fiecare gospodar plătea un galben deplin, căci repartiția acestei sume se făcea de satul întreg, adunat în comițiu, încât cel sărac nu plătea nimic aproape, cel avut mai mult, adecă în proporție cu averea lui. E o falsificare conștientă și intenționată a istoriei de a pretinde, ceea ce face zilnic „Pseudo – românul „, că țăranul stă azi mai bine decât înainte de Regulament. Averea lor mobilă, mai ales în vite, e cunoscută că era foarte însemnată, căci locurile erau largi și pășunea aproape gratis. Codul Caragea prevede un miel pentru pășunea unei turme întregi de oi; de la produsele

agricole una din zece (dijma adevărată, decima), afară de astă 12 zile de lucru pe an și căratul unui car de lemne de Crăciun. Asta era tot. Cine apăsa și asupra nu era regimul economic consuetudinar al țării, ci pătura de pungăși țarigrădeni cari umpluseră țara cu miile și jefuiau lumea, mai ales de la 1808-1821, timpul în care s-a pripășit în țară părinții celor mai mulți dintre roșii. Se pretinde că la această invazie elementară trebuiau să reziste boierii și lipsa lor de rezistență e și cauza pentru care Tudor [î]i învinuiește. El [î]i face pururea pe greci tâlhari, pe boierii români [î]i numește ticăloși. Tudor avea cuvânt să le facă asemenea imputări și să aștepte mai mult de la aristocrația țării lui. Dar, la dreptul vorbind, ce influență mai avea ea, ce putere politică în vremea fanarioților?

Aproape niciuna. Un Brâncoveanu, un Știrbei, un Bălean, vro trei Golești, vro patru Filipești, vro doi Crețulești, peste tot cincisprezece – douăzeci de inși – la acest număr se redusese boierii de rangul I în vremea fanarioților; restul în funcțiile mari erau greci. A pretinde de la 20 de inși să oprească acea invazie de străini care veneau ca stolurile de corbi într-o țară părăduită de război și uitată de Dumnezeu e a pretinde ca cineva să stăvilească c-un băț apele Dunării. Nu dar regimul vechi economic, grecii asupra țara. Glasul și puterea boierilor pământeni se 'necau în acea inundație de pungăși și de bandiți.

Dar dacă Tudor a putut imputa boierilor de un neam cu dânsul ticăloșia, adecă lipsa de energie, acest drept nu-l are foaia redijată de un grec, foaia d-lui C.A. Rosetti. Quod licet Jovi, non licet bovi. Ca Tudor s-o facă, înțelegem; ca urmașii acelor venetici nemernici să facă asemenea imputări nu se cuvine. De câte ori „Românul” vorbește de fanarioți, de C.A. Rosetti vorbește, de Carada, de Pherekydes, de Fleva și de toată ortaua roșie, căci toți aceștia nu sunt decât fiii păturei de străini pripășită în țară între anii 1808 și 1821.

Dar cestiunea aceasta nu suportă cadrul unui articol. E

istoria epocii de tină și degradare a acestei țări, e timpul în care patria aceasta s-a schimbat în otel pentru tot soiul de venetici.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro